Strategija razvoja grada Osijeka

Šego, Marcela

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:212339

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-24**

Repository / Repozitorij:

EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Diplomski studij Ekonomska politika i regionalni razvitak

Marcela Šego

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA OSIJEKA

Diplomski rad

Diplomski rad iz predmeta
LOKALNI EKONOMSKI RAZVITAK
ocijenjen ocjenom izvrstan (5)
Osijek, 4. srpnja 20 19.
Potpis nastavnika:
II RAZINA OBRAZOVANJA

Osijek, 2019.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Diplomski studij Ekonomska politika i regionalni razvitak

Marcela Šego

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA OSIJEKA

Diplomski rad

Kolegij: **Lokalni ekonomski razvitak**

JMBAG: 0010015732

e-mail: msego@efos.hr

Mentor: prof.dr.sc. Ivana Barković Bojanić

Osijek, 2019.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska.* (cc) BY-NC-SA
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: MARCELA ŠEGO

JMBAG: 0010015732

OIB: 43547525518

e-mail za kontakt: sego.marcela4@gmail.com

Naziv studija: Ekonomska politika i regionalni razvitak

Naslov rada: Strategija razvoja Grada Osijeka

Mentor/mentorica diplomskog rada: prof.dr.sc. Ivana Barković Bojanić

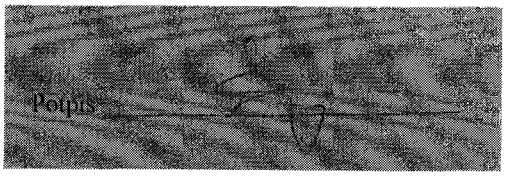

U Osijeku, 4.srpnja 2019. godine

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad obrađuje tematiku strateškog razvoja kao pojma i njegove glavne karakteristike, analizu stanja, te kako se trebaju koristiti pojedini resursi da bi se iskoristile prednosti pogodnih okolnosti za minimiziranje teškoća pri stvaranju željenih učinaka.

U radu je proučena Strategija razvoja Grada Osijeka za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Studija strateškog razvoja predstavlja dugoročni plan razvoja Grada Osijeka s obzirom na kriterije kvalitete življenja i kvalitete poslovanja. Strategija razvoja Grada Osijeka temelji se na europskim standardima, točnije na Europskoj strategiji za pametan, održiv i uključiv rast: "Europa 2020".

Ovim radom se prikazuje i detaljno opisuje svaki strateški cilj, prioritet i mjera razvojne strategije. Ciljevi su se utvrdili kroz spoznaje navedenih analiza o mogućnostima i ograničenjima u ostvarenju postavljenih ciljeva Grada.

Ključne riječi: strateški razvoj, analiza stanja, Grad Osijek, Europa 2020, mogućnosti razvoja

SUMMARY

This graduate thesis deals with the topic of strategic development as a concept and its main characteristics, an analysis of the situation, and how some resources need to be used in order to take advantage of the appropriate circumstances to minimize the difficulties in creating the desired effects.

This paper reviews the City of Osijek Development Strategy for the period 2014-2020. The Strategic Development Study represents the long-term development plan of the City of Osijek in terms of the quality of life and quality of business. The City of Osijek's development strategy is based on European standards, more specifically on the European strategy for smart, sustainable and inclusive growth: "Europe 2020".

This paper presents and describes in detail every strategic goal, priority and measure of development strategy. The objectives were identified through the findings of the above-mentioned analysis of the possibilities and constraints in achieving the goals of the City.

Keywords: strategic development, analysis of the situation, Osijek, Europe 2020, possibilities development

SADRŽAJ

1. UVOD 1
1.1. Predmet i cilj rada 1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja 1
1.3. Struktura rada 1
2. TEORIJSKE ODREDNICE STRATEGIJE I STRATEŠKOG RAZVOJA 2
2.1. Pojam i komponente strategije 2
2.2. Strateški menadžment 3
2.3. Analize okoline 3
2.3.1. Unutarnje okruženje: slabosti i snage 4
2.3.2. Vanjsko okruženje: prijetnje i prilike 4
2.4. Postavljanje vizije, misije i ciljeva 5
2.4.1. Vizija poduzeća 5
2.4.2. Misija poduzeća 6
2.4.3. Ciljevi poduzeća 7
2.5. Formuliranje strategije 7
3. POJAM I OBILJEŽJA LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA 9
3.1. Lokalni ekonomski razvoj 9
3.2. Obilježja lokalnog ekonomskog razvoja 9
3.2.1. Sudionici lokalnog ekonomskog razvoja 10
3.2.2. Strateško planiranje lokalnog ekonomskog razvoja 11
4. OPĆI PODACI GRADA OSIJEKA 12
4.1. Lokacijske, prostorno-prometne i energetske karakteristike 13
4.2. Stanovništvo 14
4.3. Obrazovanje i znanost 15
4.4. Gospodarstvo 15
4.4.1. Gospodarske zone u Osijeku 16
4.4.1.1. Gospodarska zona Tenja 16
4.4.1.2. Eko-Industrijska zona Nemetin 16
4.4.1.3. Slobodna zona Osijek 17
4.4.1.4. IT Park Osijek 17

4.5. Kultura 18
4.6. Sport 18
4.7. Nezaposlenost i zaposlenost 19
4.8. SWOT analiza razvoja Grada Osijeka 20
5. STRATEGIJA RAZVOJA GRADA OSIJEKA 23
5.1. Strateška promišljanja 23
5.1.1. EUROPA 2020 23
5.2. Vizija Grada Osijeka 24
5.3. Misija Grada Osijeka 24
5.4. Vrijednosti Grada Osijeka 25
5.5. Ciljevi Grada Osijeka 26
5.5.1. Učiti zajedno 26
5.5.1.1.Grad znanja 26
5.5.1.2.Virtualni grad 27
5.5.2. Raditi zajedno 27
5.5.2.1.Poduzetnički grad 27
5.5.2.2.Inteligentni grad 28
5.5.3. Živjeti zajedno 28
5.5.3.1. Atraktivan grad za življenje 28
5.5.3.2. Grad mladih 28
5.6. Pretpostavke za ostvarenje vizije, ciljeva i aktivnosti 29
5.6.1. Rizici u ostvarivanju preporuka 30
6. ZAKLJUČAK 31
POPIS LITERATURA 32
POPIS TABLICA 33
POPIS SLIKA 33

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Tema diplomskog rada je: „Strategija razvoja grada Osijeka". Ovim radom su detaljnije obrađene teorijske odrednice strategije i strateškog menadžmenta, analiza okoline, te vizija misija i ciljevi u poduzeću. Definiran je suvremeni lokalni razvitak te njegove osnovne odrednice.

Cilj ovog diplomskog rada je prikazati pokazatelje o Gradu Osijeku . Isto tako prikazati opće i posebne ciljeve koji su definirani Strategijom razvoja Grada Osijeka za razdoblje od 2014. do 2020. godine. To sve u cilju poboljšanja socijalne, kulturne i ekonomska situacija Grada.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Metodom deskripcije objasniti će osnovne pojmove koji se pojavljuju. Metodom prikupljanja podataka upotrebljava se za različitu literaturu i internetske stranice. Na kraju, metodom analize objašnjava se i raščlanjuje na složene pojmove na što jednostavnije dijelove.

Prilikom izrade rada korišteni su izvori na hrvatskom jeziku. Riječ je o knjigama i internet izvorima, a primarni izvor su službene stranice grada Osijeka.

Kako bi se prikazao predmet rada i postigao zadani cilj u radu su korištene sljedeće znanstvene metode: metoda analize, metoda sinteze, metoda deskripcije, deskriptivna statistika.

1.3. Struktura rada

Sadržaj rada strukturiran je u šest cjelina. U uvodnom dijelu se razmatra predmet i cilj rada, navode se izvori podataka i metode prikupljanja. U drugom dijelu obrađuju se teorijske odrednice strategije i strateškog razvoja. U trećem dijelu definiran je pojam i obilježje lokalnog ekonomskog razvoja , a u četvrtom dijelu su prikazani podatci o Gradu Osijeku i SWOT analiza stanje u Gradu Osijeku. Strategija razvoja Grada Osijeka čini četvrti dio rada. U petom dijelu rada iznose se opći i posebni ciljevi za strateški razvoj Grada. Zaključno, u posljednjem djelu, iznose se spoznaje o obrađenoj temi. Na kraju rada se nalazi popis korištene literature, te popis tablica.

2. TEORIJSKE ODREDNICE STRATEGIJE I STRATEŠKOG RAZVOJA

2.1. Pojam i komponente strategije

Pojam strategija potiče iz starogrčkog jezika od riječi „strategu", a obilježavala je pojedinca kojeg diči visoki vojni čin. Izvorno je nastala u vojnoj sferi, do druge polovine 18. stoljeća riječ strategija se odnosila na vojnu i politički vještinu organiziranja i vođenja ratova te način dolaska i zadržavanja na vlasti. Od druge polovine 18. stoljeća strategija se promiče u sferu poslovnog svijeta, razvija se strateški pristup po kojemu se poslovanje poduzeća više ne može temeljiti samo na proizvodnim mogućnostima, već se treba temeljiti i na poštivanju uvjeta koje stvara okolina.

Strategija označava način kako se trebaju rabiti pojedini resursi da bi se iskoristile prednosti pogodnih okolnosti za minimiziranje teškoća pri stvaranju željenih učinaka.

Prvu temeljnu definiciju strategije dao je Alfred Chendler, 1962. koji kaže kako se strategija se može definirati kao određivanje temeljnih dugoročnih ciljeva poduzeća i usvajanje pravaca akcija i alokacija resursa potrebnih za ostvarenje tih ciljeva, a struktura se može definirati kao oblik organizacije putem koje se poduzeće upravlja. (Buble i dr. 2005: 3)

Četiri temeljne komponente koje čine strategiju su:

- djelokrug,
- razmještaj resursa,
- specifične kompetencije i
- sinergija

Djelokrug determinira tržište na kojem će se poduzeće konkurirati. Razmještajem resursa se određuje način njihove alokacije po različitim područjima, u koja će se područja investirati i koliko. Specifične kompetencije označavaju ono po čemu se poduzeće posebno razlikuje od konkurenata. Sinergija je očekivani rezultat odluka o djelokrugu, razmještaju resursa i specifičnim kompetencijama. Ona pokazuje kako se različita područja poslovanja međusobno dopunjuju, stvarajući dodatni efekt (Buble, 2006: 108)

2.2. Strateški menadžment

Strateški menadžment se kao koncept razvio tijekom vremena. Temeljne definicije strateškog menadžmenta su Buble i dr. 2005:5) :

- set menadžerskih odluka i akcija kojima se determiniraju dugoročne performanse poduzeća
- set odluka i akcija koje rezultiraju u formuliranju i implementaciji planova oblikovanih za ostvarenje ciljeva poduzeća
- kontinuirani, interaktivni proces usmjeren na održavanje organizacije kao cjeline primjereno oblikovane prema svojoj okolini

Za poslovanje je ključno identificirati unutarnje i vanjske strateške elemente, jer oni određuju unutarnju i vanjsku okolinu. Na vanjske elemente se može utjecati planiranjem, praćenjem i analiziranjem te tako dobrim odlukama prevenirati ili ublažiti negativne događaje i trendove. Pravovremeno uočavanje i reagiranje povećava šanse za opstanak i bolju uspješnost.

2.3. Analize okoline

Proces strateškog menadžmenta započinje analizom okoline. Ta analiza predstavlja obično skeniranje okoline kojemu je svrha identificirati strateške faktore, tj. one eksterne i interne elemente koji će određivati budućnost pouzeća. SWOT analiza je najjednostavniji način za skeniranje okoline, njome se trebaju identificirati sadašnje i buduće prilike i prijetnje, te snage i slabosti poduzeća. SWOT je akronim engleskih izraza: strenghts (S), weaknesses (W), opportunities (O) i threats (T). pojavila se sedamdesetih godina 20. stoljeća.

Slika 1. Swot analiza za formiranje strategije

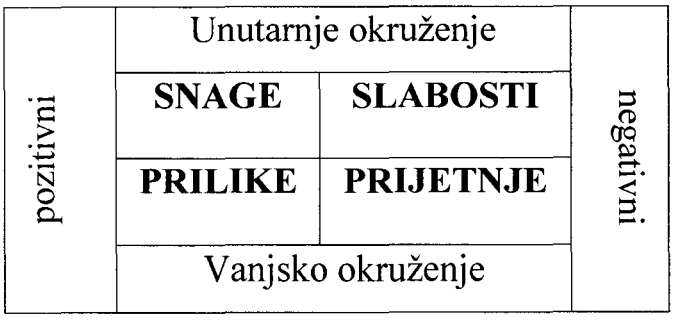

Izvor: autor

2.3.1. Unutarnje okruženje: slabosti i snage

Snage poduzeća uobičajeno se identificiraju u obliku onoga što poduzeće posjeduje, a vodi povećanju njegove konkurentnosti. Snage mogu biti: visoka efikasnost, kvalitetni proizvodi, visoka kompetentnost ljudi, vrijedna oprema, izvrsnost u organizacijskim procesima, dobri kontakti s kupcima, dobavljačima i sl.

Slabosti su sve ono što poduzeću nedostaje i zbog čega je njegova konkurentnost inferiorna, a realizacija ciljeva manja od očekivanja. Slabosti mogu biti: niska efikasnost, nekvalitetni proizvodi, niska kompetentnost ljudi, nedostatna oprema i drugi resursi, loša organizacijska kultura i organizacijski procesi, nepostojeći ili loši kontakti s kupcima, dobavljačima i sl.

2.3.2. Vanjsko okruženje: prijetnje i prilike

U analizi vanjskog okruženja moraju se uzeti u obzir mnogi različiti čimbenici. Ti se čimbenici, koji mogu biti ili prijetnje ili prilike, mogu grupirati u sljedeće kategorije: ekonomski, društveni, političko-pravni, tehnološki, ekološki, etički i ostali. Ili se može koristiti neki drugi pristup analizi okruženja za koji se autori opredijele. Najvažniji dio vanjskog okruženja je industrijsko okruženje (kupci, dobavljači, konkurencija)

(Izvor : https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=33766
pristupljeno 16.06.2019.)

2.4. Postavljanje vizije, misije i ciljeva

Proces strateškog menadžmenta počinje utvrđivanjem vizije i misije poduzeća. Vizija predstavlja željenu sliku stanja u budućnosti, a misija se bavi svrhom i razlogom postojanja organizacije u sadašnjosti.

Kada se dođe do spoznaje čemu se teži , postavljaju se dugoročni ciljevi i oblikuje se odgovarajuća strategija.

Slika 2. Međusobna povezanost misije, vizije, ciljeva i strategije

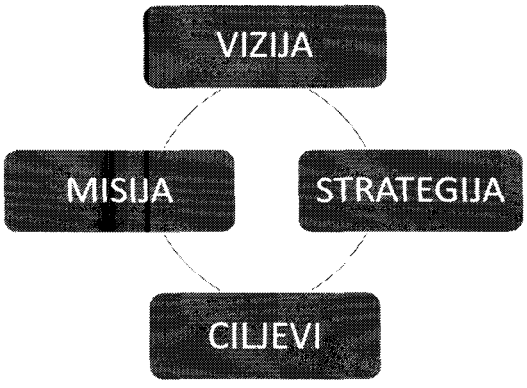

Izvor: autor

2.4.1. Vizija poduzeća

U kontekstu menadžmenta poduzeća vizija predstavlja sliku budućeg stanja poduzeća, mentalnu sliku moguće poželjne budućnosti koja je realna, vjerodostojna i privlačna. Dobro oblikovana izjava o viziji mora imati karakteristike (Buble i dr. 2005:89):

- kratka, općenita i apstraktna: mora biti razumljiva, prenosiva i jasna za svakoga u poduzeću

- specifična: mora naglašavati elemente po kojima se razlikuje od drugih poduzeća; istovremeno ograničenja moraju biti široko formulirana kako bi dopustila razvoj novih inicijativa
- ambiciozna, izazovna, motivirajuća i idealistička: mora poticati zaposlenike i davati usmjerenje za inicijativu, kreativnost i promjene
- prepoznatljiva svakome: izvodljivost nije otvoren za raspravu
- svako u poduzeću treba biti uključen u proces razvoja vizije
- vremenski je ograničena
- povezana s temeljnim vrijednostima poduzeća i vezana za potrebe potrošača
- uključuje etičke standarde i kulturne komponente

2.4.2. Misija poduzeća

Misija je najvažniji element strateškog menadžmenta jer objašnjava ulogu poduzeća u gospodarstvu i društvu. Dobro definirana misija je temelj za izvođenje ciljeva, strategije i planova. Misija mora sadržavati razlog zbog kojeg poduzeće postoji. Shvaćanja i definicije misije su različite.

Prema Campbell misija je prvenstveno sredstvo strategije i promatra se kao početni korak u strateškom menadžmentu (Buble, 2005:90) . Postoji da bi odgovorila na dva osnovna pitanja: što je naš posao i što bi on trebao biti? Misija se može promatrati kao kulturna kohezija, koja omogućuje poduzeću da funkcionira kao jedinstven kolektiv. Ta kulturna kohezija se sastoji od strogih normi i vrijednosti koje utječu na ponašanje ljudi, njihov zajednički rad i način praćenja organizacijskih ciljeva.

Izjava o misiji naznačuje opći smjer u kojem se poduzeće kreće i upućuje na razloge i vrijednosti koji ga podupiru. Svim interesnim grupama u poduzeću i izvan njega zadatak je objasniti svrhu postojanja poduzeća te posao kojim se bavi ili namjerava baviti.

2.4.3. Ciljevi poduzeća

Dugoročni ciljevi poduzeća se postavljaju nakon što je definirana misija poduzeća, s namjerom postizanja efikasno formuliranih i implementiranih strategija u duljem vremenskom razdoblju.

Da bi se postigao uspjeh potrebno je jasno odrediti dugoročne ciljeve. Njihova svrha je usmjeriti menadžerske zadatke i akcije prema specifičnim rezultatima i da osiguraju sredstvo pomoću kojega se može procijeniti jesu li realizirani željeni rezultati. Ciljevima su određeni prioriteti poduzeća i stimuliraju na efikasniji rad i usavršavanje. Oni osiguravaju smjer i vode brigu o postizanju efekta sinergije.

Slijedom navedenog, ciljevi su konačni rezultati planiranih aktivnosti - oni kazuju što poduzeće treba ostvariti, u kom opsegu i kada to treba ostvariti. Ostvarivanjem ciljeva poduzeće ostvaruje svoju misiju (Buble, 2005:126-127).

2.5. Formuliranje strategije

Analizom okoline poduzeća započinje se formuliranje strategije, kako bi menadžer bio u mogućnosti donijeti optimalnu odluku. Skeniranje okoline i analiza temelji se na identificiranju čimbenika koji su važni za razliku od onih koji su manje važni za strateško planiranje.
Elementi za formuliranje strategije (Buble, 2005:105) :

- ocjenjivanje tekuće situacije i strategije (SWOT)
- određivanje željenih promjena ciljeva i strategija
- traženje i izbor optimalnih pravaca akcija
- implementacija promjena i
- praćenje procesa, ocjenjivanje u tijeku

Ocjenjivanje tekuće situacije i strategije obično se naziva i skeniranje okoline, a svrha joj je identificirati strateške faktore. Odnosi se to na eksterne i interne elemente koji će određivati budućnost poduzeća. Jednostavan način za izvođenje analize okoline jest dobro poznata SWOT analiza.

Određivanje željenih promjena ciljeva i strategija postoje tri glavna indikatora u kojima se organizacija kreće, a to su vizija, misija i ciljevi organizacije.

Traženje i izbor optimalnih pravaca akcija je proces razvoja dugoročnih planova za efektivno upravljanje prilikama i prijetnjama iz okoline s obzirom na snage i slabosti poduzeća. Uključuje razvoj adekvatnih strategija i postavljanje smjernica politika za ostvarenje izabrane strategije. Strategija poduzeća formira master plan koji je obično iznimno opsežan i sadržajan do samih detalja. Postavljen je tako da poduzeće ostvari svoju viziju, misiju i ciljeve.

Implementacija strategije je proces pomoću kojega se strategije i politike stavljaju u akciju kroz razvoj programa, budžeta, procedura i pravila.

Praćenje procesa i ocjenjivanje u tijeku čine poseban tip organizacijske kontrole koji je usmjeren na monitoring i evaluaciju procesa strateškog menadžmenta u svrhu osiguranja njegove potpune funkcionalnosti i daljnjeg unapređenja. One mogu precizno odrediti slabosti u prethodnim etapama.

3. POJAM I OBILJEŽJA LOKALNOG EKONOMSKOG RAZVOJA

3.1. Lokalni ekonomski razvoj

Pojam lokalnog ekonomskog razvoja koristi se unazad dvadeset godina u Sjedinjenim američkim državama, s naglaskom na aktivnu ulogu lokalne zajednice. Kako u Europi tako i u našoj zemlji, principi lokalnog ekonomskog razvoja koriste se kao instrument regionalne politike Rocco i Denona Bogović, str. 8).

Svjetska banka lokalni ekonomski razvoj definira kao proces putem kojeg akteri u okviru lokalnih zajednica rade zajedno s partnerima iz javnosti, poslovnog i nevladinog sektora sa ciljem stvaranja boljih uvjeta za ekonomski rast i stvaranje radnih mjesta te poboljšanje kvalitete života za sve.

Lokalni razvoj možemo definirati kao sve aktivnosti vezane uz planiranje i provedbu inicijativa društveno-ekonomskog razvoja naselja, općine, grada sa svrhom unapređenja kvalitete života, javnih službi i okoliša, te promoviranje akumulacije i obnavljanja materijalne imovine kao i zaštita prirodnog i izgrađenog okoliša (Đokić i dr. 2010.).

U navedenim definicijama vidljivo je da lokalne zajednice imaju ključnu ulogu u kreiranju razvojnih modela za vlastiti razvoj. U središte se stavlja pojedinac kao nositelj ekonomskih odluka na lokalnoj razini.

3.2. Obilježja lokalnog ekonomskog razvoja

Obilježja upravljanja lokalnim ekonomskim razvojem odnose se na uspješnu koordinaciju svih sudionika tog procesa, strateško planiranje i provođenje lokalnog ekonomskog razvitka, te instrumente poticanja poduzetništva na lokalnoj razini (Rocco i Denona Bogović, str.9).

3.2.1. Sudionici lokalnog ekonomskog razvoja

Sudionici lokalnog ekonomskog razvoja su svi zainteresirani akteri zainteresirani za razvoj određene zajednice. To su jedinice lokalne samouprave, privatni sektor, neprofitne organizacije i građani.

Lokalna samouprava podrazumijeva pravo i mogućnost lokalnih jedinica da u okvirima određenim zakonom, uređuju i upravljaju, uz vlastitu odgovornost i u interesu lokalnog pučanstva, bitnim dijelom javnih poslova (Izvor: https://www.udruga-opcina.hr/hr/o-nama/lokalna-samouprava-u-rh-73 , pristupljeno 16.06.2019.)
Ona ima mnoge administrativne funkcije, te planiraju u upravljaju lokalnim razvojem. Također, obavljaju poslove od lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, kao što su: uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, briga o djeci, socijalna skrb, zdravstvena zaštita, odgoj i obrazovanje, kultura, sport, zaštita potrošača i unapređenje okoliša.

Veliki značaj u lokalnom ekonomskom razvoju ima privatni sektor. Lokalne zajednice trebaju osigurati uvjete za razvoj i poslovanje privatnog sektora, što bi u konačnici rezultiralo otvaranjem novih radnih mjesta i revitaliziralo gospodarstvo. Takva suradnja naziva se javno-privatno partnerstvo. Javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja, optimalnom alokacijom resursa, rizika i nagrada, i na taj način se zadovoljava neka javna potreba.

Uspješnost lokalnog ekonomskog razvitka zahtjeva i sudjelovanje javnosti, jer se na taj način osigurava transparentnost, te postizanje konsenzusa među svim članovima koji sudjeluju u planiranju gospodarskog razvoja. U današnje vrijeme građanstvo je obrazovanije i informiranije, propituje odluke i traže odgovore od vlasti. Radi toga vlasti uključuju građane u proces odlučivanja i na taj način izgrađuju uzajamno povjerenje, a njihova uspješna koordinacija pretpostavlja uspješno upravljanje lokalnom zajednicom.

3.2.2. Strateško planiranje lokalnog ekonomskog razvoja

Proces planiranja i provođenja lokalnog ekonomskog razvoja je jedna od ključnih odrednica suvremenog upravljanja lokalnim razvojem. Strateško planiranje lokalnog ekonomskog razvoja predstavlja koordinaciju svih sudionika, te ostvarenje ciljeva lokalne zajednice.

U cilju razvoja lokalnog gospodarstva postavlja se pitanje zaposlenosti, privlačenja investicija, pristupa kapitalu, izgradnji potrebne infrastrukture, u svrhu strateškog planiranja lokalnog ekonomskog razvoja.

Strateško planiranje predstavlja instrument kojim se koristi javni sektor da bi prilagodio poslovno okružje potrebama zajednice, i na taj način ostvario postavljene ciljeve i prioritete razvoja.

Rocco i Denona Bogović su na primjeru općine Bale iznijele osnovna obilježja strateškog planiranja lokalnog ekonomskog razvoja :

- Ono je proaktivno, odnosno kroz proces strateškog planiranja zajednica nastoji oblikovati svoju budućnost i na nju utjecati
- Usredotočuje se na kritična strateška pitanja
- Određuje prioritete, jer su u pravilu resursi kojima lokalna samouprava raspolaže manji od potreba zajednice
- Izrađuje ga radna skupina u kojoj su zastupljeni svi oni od kojih se traži da ga provedu

4. OPĆI PODACI GRADA OSIJEKA

Osijek je najveći grad u Slavoniji, četvrti po veličini grad u Republici Hrvatskoj, te je industrijsko, upravno, sudsko i kulturno središte Osječko-baranjske županije.

Tablica 1: Opći podaci o Gradu Osijeku

GRAD OSIJEK	
Županija	Osječko-baranjska
Broj stanovnika	108.048 stanovnika (Popis stanovništva iz 2011. godine)
Površina	169,74 km^2
Gradonačelnik	Ivan Vrkić
Adresa	F. Kuhača 9, 31000 Osijek
Gradske četvrti	Retfala, Gornji grad, Industrijska četvrt, Tvrđa, Novi grad, Jug II i Donji grad
Mjesni odbori	Josipovac, Višnjevac, Cvjetno, Brijest, „Osijek lijeva obala", Tenja, Klisa i Sarvaš
OIB	30050049642
MB	264065
e-mail	info@osijek.hr
Web stranica	www.osijek.hr
Telefon	031 229 229

Izvor: https://www.osijek.hr/, pristupljeno 16.06.2019.

Grad Osijek je podijeljen na organizacijske jedinice, koje čine gradski uredi, odjeli i službe:

- Unutarnja revizija Grada Osijeka
- Ured Gradonačelnika
- Ured Grada
- Upravni odjel za komunalno gospodarstvo, promet i mjesnu samoupravu
- Upravni udjel za gospodarstvo
- Upravni odjel za društvene djelatnosti
- Upravni odjel za programe Europske unije
- Upravni odjel za financije i nabavu
- Upravni odjel za socijalnu zaštitu, umirovljenike i zdravstvo
- Upravni odjel za urbanizam
- Upravni odjel za gospodarenje imovinom i vlasničko-pravne odnose
- Upravni odjel za graditeljstvo, energetsku učinkovitost i zaštitu okoliša

4.1. Lokacijske, prostorno-prometne i energetske karakteristike

Osijek je grad smješten u sjeveroistočnom dijelu Republike Hrvatskoj i ima povoljan geoprometni položaj u odnosu na glavne europske koridore (podravski, podunavski i posavski). Grad Osijek s površinom od 169,74 km^2 čini 4,1% županije, na kojem živi oko 35% ukupnog stanovništva županije i predstavlja njen najnaseljeniji dio.

Grad Osijek je okružen jakim poljoprivrednim (12.121 ha), vodnim i šumskim resursima (965 ha), te uživa blagodati dobrih klimatskih uvjeta (Izvor: http://www.obz.hr/index.php/prostor, pristupljeno 16.06.2019.). Smješten je u nizinski prostor rijeke Drave, što omogućava dobro prometno povezivanje s okolnim područjima, ali nije dovoljno iskorišteno.

Također ga karakterizira vrijedna urbana sredina, te parkovi, drvoredi i zelenilo.
Ključni resursi grada su prostor i prometna infrastruktura i o njima ovisi mogućnost realizacije razvojne vizije Osijeka. U Prostorno-prometnoj studiji grada Osijeka iz 2013. godine konstatirano je da dugogodišnje zanemarivanje sustavnog rješavanja problema prometa na području grada Osijeka, a posljedice se očituju u primjeni samo parcijalnih prometnih rješenja na pojedinim dijelovima prometne mreže, bez jasno prepoznatljive vizije i cjeline. Istom studijom predviđa se do 2050. godine fazno preoblikovanje prostora grada Osijeka i usklađenje ponude cestovnog, željezničkog, riječnog, zračnog i cjevovodnog prometa.

Prometna mreža uključuje cestovnu mrežu, željeznički čvor Osijek, međunarodni plovni put na rijeci Dravi i zračne luke Osijek-Klisa i zračne luke Čepin. S obzirom na izgrađenost prometne mreže, radi konfliktnosti sa lokalnim prometom, mala je mogućnost ostvarenja kombiniranog prometa.

Telekomunikacijska mreža zadovoljava zahtjeve pristupa, komutacije i prijenosa.
Energetska opskrbljenost Osijeka ovisi o proizvodnji električne i toplinske energije i dobave električne energije preko prijenosne mreže iz ostalih dijelova Hrvatske, te uvozom. Dobra je pokrivenost plinoopskrbnim sustavom. Osijek ima veliki potencijal za proizvodnju obnovljive energije iz prirodnih resursa vjetra, sunca, biomase i geotermalnih izvora.

Komunalnu infrastrukturu čine centralni toplinski sustav, vodoopskrbni sustav, te sustav odvodnje otpadnih voda.

4.2. Stanovništvo

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, Osijek broji 107.784 stanovnika, što predstavlja pad od 6.832 stanovnika u odnosu na popis stanovništva iz 2001. godine. Procjena stanovništva prema spolu, po gradovima/općinama, na dan 31.12. za 2015., 2016. i 2017. godinu je prikazana u tablici 2:

Tablica 2. Procjena stanovništva prema spolu, po gradovima/općinama, 31.12.

	2015	2016	2017
Osijek			
Svega	105.921	104.638	103.162
Muškarci	49.400	48.729	47.967
Žene	56.521	55.909	55.195

Izvor: https://www.dzs.hr/

Prosječna starost stanovništva Osijeka iznosi 41,9 godina, a prosječna starost u Hrvatskoj je 41,7 godina. Navedeni podatak pokazuje demografsku starost, koja nastaje kada je stanovništvo starije od prosjeka od 30 godina.

Ako se usporede podaci popisa stanovništva iz 2001. i 2011. godine obrazovanost stanovništva se poboljšala.

U 2001. godini je učešće visokoobrazovanih ljudi (stanovništvo iznad 15 godina starosti sa obrazovanjem iznad srednjoškolskog (viša škola, fakultet, magisterij, doktorat) u stanovništvu iznosilo 15,4% (prosjek Hrvatske 11,9%), a prema popisu iz 2011. godine je 20,8% (prosjek Hrvatske 16,4%).

Prema popisu iz 2001. godine nižeobrazovanih (završeno osnovnoškolsko obrazovanje) osoba bilo je 33,6% (prosjek Hrvatske 40,37%), a iz popisa 2011. godine bilo je 24,5% (prosjek Hrvatske 30,8%).

4.3. Obrazovanje i znanost

Grad Osijek ima institucije koje se bave predškolskim odgojem, osnovnim, srednjoškolskim i visokoškolskim obrazovanjem, te obrazovanjem odraslih osoba. Predškolskim odgojem je obuhvaćeno 26 dječjih vrtića, a osnovno obrazovanje se provodi u 23 osnovne škole. Visokoškolsko obrazovanje odvija se u sklopu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku unutar kojega u školskoj godini 2018/2019. djeluje 12 fakulteta (aerobiotehničke znanosti, građevinski i arhitektonski, elektronika, računarstvo i informacijske tehnologije, prehrambeno tehnološki, strojarski, medicinski, dentalna medicina i zdravstvo, ekonomski, pravni, odgojne i obrazovne znanosti, filozofski, katolički i bogoslovni), 1 akademija (umjetnost i kultura), te 4 odjela (biologija, kemija, matematika i fizika). U Osijeku još djeluje i Evanđeosko teološko učilište.

Znanstveno-istraživačka aktivnost je koncentrirana na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivrednom institutu i Zavodu za znanstveni i umjetnički rad.

4.4. Gospodarstvo

Gospodarstvo grada Osijeka imalo je do sada osobine tradicionalne strukture, tek s nekoliko industrijskih grana koje imaju orijentaciju na tržišta izvan lokalnog područja. Prema djelatnostima najvažniju ulogu imaju trgovina, prerađivačka industrija i građevinarstvo.

Na području Osječko-baranjske županije u lipnju 2018. godine djeluje 5333 trgovačka društva i 3961 obrt, radi usporedbe, u lipnju 2017. godine djeluje 5249 trgovačka društva i 3802 obrta (Izvor: https://www.hok.hr/statistika/obrtnistvo_u_brojkama , pristupljeno 16.06.2019.)

Za poticanje gospodarskog razvoja grada te stvaranje boljih uvjeta poslovanja poduzetnika bitno je rješavanje poslovnog prostora, kako za aktivne poduzetnike, tako i za one koji tek počinju poslovati. To se ostvaruje kroz gospodarske zone. Glavna svrha im je rješavanje poslovnog prostora uz određene beneficije, kao i stvaranje zajedništva te učvršćivanje poslovnih veza među poduzetnicima, sve u cilju razvoja i zapošljavanja.

4.4.1. Gospodarske zone u Osijeku

Na području grada Osijeka egzistiraju gospodarske zone: Gospodarska zona Tenja, Eko-Industrijska zona Nemetin, Slobodna zona Osijek i IT park Osijek.

4.4.1.1. Gospodarska zona Tenja

Smještena je na ulazu u naselje Tenja u ukupnoj površini 6,63 ha. Namjena građevina na području gospodarske zone je:

- Proizvodna: industrijska i zanatska
- Poslovna: uredska, uslužna, trgovačka, servisna
- Ugostiteljsko-turistička: ugostiteljska i smještajna

Opremljena je sljedećim infrastrukturnim sustavima: prometnice, odvodnja oborinske i sanitarne vode, vodoopskrba, plinoopskrba, elektroenergija, telefonija.
Popunjenost zone je 100%.

4.4.1.2. Eko-Industrijska zona Nemetin

Nalazi se u istočnom djelu grada Osijeka u ukupnoj površini 101 ha. Namjena građevina na području Eko-Industrijske zone Nemetin je:

- proizvodna, za nove tehnologije, GREENFFILED investicije u obnovljive izvore energije, te za prerađivačke industrije
- poslovna: uredska, uslužna, trgovačka i servisna
- ugostiteljsko-turistička

Opremljena je slijedećim infrastrukturnim sustavima: prometnica, odvodnja oborinske i sanitarne vode, javna rasvjeta, vodoopskrba, plinoopskrba, elektroenergija, telefonija, toplovod.

4.4.1.3. Slobodna zona Osijek

Slobodna zona Osijek nalazi se u Osijeku, u Vukovarska cesta 229 c, i obuhvaća uređeno građevinsko zemljište sa površinom od oko 10 ha (Izvor: www.szo.hr, pristupljeno, 16.06.2019.). Osnivači Slobodne zone Osijek d.o.o. su : Osječko – baranjska županija, Slavonska banka Osijek, Niveta Osijek, Saponia Osijek, Zračna luka Osijek i Luka Tranzit Osijek d.o.o. (Slavonska banka Osijek i Niveta osijek nisu više u vlasničkoj strukturi).

Odlukom Vlade RH Slobodna zona obuhvaća četiri odvojena područja i to:

- Riječna luka – Luka Tranzit
- Industrijski kompleks - lokacija Nemetin / prostor Saponie i Nivete /
- Zračna luka Klisa
- Vukovarska ulica (dio poslovnog prostora MIO) - današnji Benetton

Komunalna infrastruktura sadrži: struju, vodu, kanalizaciju, plin, telekomunikacije, cestu.

4.4.1.4. IT Park Osijek

Poduzetnička zona „IT park" Osijek je specijalizirana mikro gospodarska zona. Namijenjena je tvrtkama koje posluju u sektoru Informacijskih Tehnologija (IT).

Nalazi se u širem centru grada i kvalitetno je prometno povezana- neposredno uz zonu postoji javni prijevoz (tramvaj, biciklistička i pješačka staza), a zona se nalazi uz jednu od glavnih gradskih prometnica koja je neposredno povezana sa južnom obilaznicom.

Na prostoru od oko 26.000 m2 komunalno i infrastrukturno će se urediti 10 parcela, veličina od 1200 do 2300 m2.

Grad Osijek želi biti regionalno središte IT industrije, a cilj Poduzetničke zone „IT park" je stvoriti konkurentno poslovno okruženje koje će osigurati rast i razvoj IT sektora, privući domaće i inozemne ulagače te dodatno potaknuti gospodarski razvoj Grada.

4.5. Kultura

Kulturne djelatnosti Grada Osijeka karakterizira kazališna, muzejska, galerijska, likovna, glazbena, knjižna i nakladnička i arhivska aktivnost, kao i aktivnost zaštite kulturne baštine. Glavni nositelji kulturne djelatnosti su javne ustanove: Muzej likovnih umjetnosti Osijek, Gradske galerije Osijek, Muzej Slavonije Osijek, Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku, Dječje kazalište Branka Mihaljevića u Osijeku, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, Državni arhiv u Osijeku, te nekoliko privatnih pothvata.

Osijek je prepoznatljivim po kulturnim manifestacijama: Osječko ljeto kulture, Koncertni ciklus Grada – Osječka glazbena srijeda, Kazališni maraton, Festival hrvatske tamburaške glazbe, EPTA - Međunarodno natjecanje za mlade pijaniste, Memorijal Darko Lukić, Memorijal Franjo Krežma, Krležini dani, Sluk – Susret lutkara i lutkarskih kazališta, Međunarodni festival kazališnih akademija Dioniz, Dani Matice hrvatske, Slavonski biennale, Međunarodna radionica umjetničke grafike, Slavonijo, u jesen si zlatna i Pokladno jahanje.

4.6. Sport

Uloga lokalne samouprave u sustavu sporta iznimno je važna jer u svome djelokrugu ima presudnu ulogu u stvaranju preduvjeta za zadovoljavanje potreba stanovništva kojima se podiže kvaliteta života, a što se u prvom redu odnosi na sport.

Kroz organizirani ustroj osječkog sporta danas djeluje 208 različitih sportskih udruga, s oko 5000 registriranih sportaša i velikim brojem rekreativaca, učenika i studenata sportaša. Osijek je jedan od najaktivnijih gradova u Republici Hrvatskoj kada su u pitanju školski sport i sportska rekreacija, s tradicijom od 60 godina. Posebno smo prepoznatljivi po domaćinstvu velikih sportskih priredbi u rukometu, streljaštvu, gimnastici, atletici, biciklizmu, tenisu, nogometu i ekstremnim sportovima.

S ciljem daljnjeg razvijanja osječkog sporta stvorene su nužne institucionalne pretpostavke; izgrađena je respektabilna sportska infrastruktura za koju stručno i profesionalno skrbi trgovačko društvo Športski objekti d.o.o.

4.7. Nezaposlenost i zaposlenost

Procijenjena prosječna stopa registrirane nezaposlenosti Osječko-baranjske županije u tijekom 2018. godine iznosila je 18,1% (14,3% kod muške i 22,2% kod ženske populacije) naspram prosječnoj mjesečnoj stopi od 21,7% u 2017. godini. Istovremeno prosječna stopa nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj bila je 9,2%.

U Osijeku u 2018. godini bilo je 5.481 prosječno nezaposlena osoba, od toga 2.198 muškaraca i 3.283 žene. Prema razini obrazovanja od ukupnog broja prosječno nezaposlenih 215 čine osobe bez škole i nezavršene osnovne škole, 855 osobe za završenom osnovom školom, 1.380 osoba sa srednjom trogodišnjom školom, a 1.910 osoba sa srednjom četverogodišnjom školom, dok je sa završenim stručnim studijem i visokom školom bilo 350 osoba, te 771 osoba sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem ili doktoratom.

S evidencije u 2018. godini, zaposlene temeljem radnog odnosa su 17.094 osobe, tj. 5,8% ili 1.047 osoba manje nego u 2017. godini. Od toga čine 57,9% žena; 63,8% srednjoškolskog obrazovanja; 90,1% na određeno vrijeme; 18,5% u hotelima i restoranima, 14,5% u prerađivačkoj industriji, 11,0% u trgovini. Stopa zapošljavanja u Osijeku iznosi 38,5%, a veća razina obrazovanja vodi većoj stopi zapošljavanja, tako da stopa zapošljavanja sa završenim fakultetom iznosi 47%.

Prema Izvješću o nezaposlenosti i zapošljavanju Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, na području Osječko-baranjske županije, u odnosu na 2017. godinu zaposlenost se u 2018. godini povećana za 2,1% (Izvor: www.obz.hr/hr/images/-Zupanijska_skupstina/2019/19_sjednica/16_izvjesce_o_nezaposlenosti_i_zaposljavanju_u_2018_na_podrucju_obz.pdf, pristupljeno 16.06.2019.)

4.8. SWOT analiza razvoja Grada Osijeka

Swot analiza je sredstvo koje pomaže prepoznati, otkriti i utvrditi ključne čimbenike razvoja, potencijale za razvoj, kao i ograničenja u razvoju, u ovom slučaju razvoju grada Osijeka. Strateškim upravljanjem određujemo mjere koje je potrebno poduzeti, identificiramo šanse, odnosno rizike. Analiza može primjenjivati za mnoga područja, a popularna je i prihvaćena zbog svoje jednostavnosti i učinkovitosti.

Provedena analiza pokazatelja razvoja i percepcije mladih, predstavnika Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, lokalne samouprave, gospodarstvenika i aktivista civilnog društva, te uvid u tendencije jačanja odgovornosti gradova za partnersko djelovanje u ostvarivanju održivog razvoja, omogućava sistematizaciju tih informacija u obliku stilizirane SWOT tablice.

Tablica 3 : SWOT analiza razvojnih mogućnosti grada Osijeka – siječanj/veljača 2014.

Snage	**Slabosti**
• Jaka obrazovna industrija (Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, dobro razvijeno srednjoškolsko obrazovanje) • Povoljan geografski položaj (europsko raskrižje istok-zapad i sve naglašeniji pravac sjever-jug • Okruženost obilnim raznovrsnim resursima (kvalitetno poljoprivredno zemljište, vodni potencijali, šume) • Industrijska tradicija • Obrtnička tradicija • Jaki trgovački kapaciteti • Dobra cestovna povezanost • Zračna luka Osijek-Klisa • Potencijal za razvoj riječnog prometa	• Starenje stanovništva i depopulacija • Nedovoljna povezanost obrazovne industrije i potreba regionalnog razvoja • Manje visokoobrazovanih ljudi od Splita, Rijeke i Zagreba • Više niže obrazovanih (do završene osnovne škole) ljudi od Splita, Rijeke i Zagreba • Veća nezaposlenost od prosjeka Hrvatske, Splita, Rijeke i Zagreba • Veća nezaposlenost mladih od prosjeka Hrvatske, Splita, Rijeke i Zagreba • Tradicionalna gospodarska struktura, s visokim učešćem industrijskih grana niske tehnološke razine • Nedovoljna suradnja istraživačkih institucija i poslovnog sektora • Usitnjenost poljoprivredne proizvodnje

	• Neadekvatno navodnjavanje poljoprivrednih površina • Niska razina povezanosti malih i srednjih poduzeća s većim poslovnim sistemima • Nedovoljna povezanost velikih trgovačkih lanaca s lokalnom proizvodnjom • Profitabilnost gospodarstva se „istopila" i pretvorila u gubitke • Izvozni prihodi čine samo 14% ukupnih prihoda gospodarstva, u strukturi izvoza dominantni proizvodi niske tehnološke razine • Nekorištenje kapaciteta zračne luke Osijek-Klisa za izlazak lokalnog gospodarstva na inozemna tržišta • Neodgovarajuće pretpostavke za ostvarivanje kombiniranog prometa • Zastarjelost infrastrukture željezničkog prometa slaba financijska moć lokalne/područne samouprave • Nedostatak liderskog kapaciteta za funkcioniranje u Quaruple Helix konceptu (suradnja lokalne uprave, akademske zajednice, poslovnog sektora i civilnog društva) • Nedovoljna osposobljenost institucija lokalne/područne samouprave za poduzetničko djelovanje • Nesanirane ratne štete • Miniranost
Prilike	**Prijetnje**
• Članstvo Hrvatske u EU, pristup fondovima EU (posebno European Social Fund, European Fund for Regional Development, Cohesion Fund...) • Trendovi:	• Depopulacija • Odlazak mladih ljudi, odlazak stručnih ljudi • Politizacija umjesto profesionalizacije • Korumpiranost i nefunkcioniranje pravne države

- politički: decentralizacija, demokratizacija - ekonomski: ekonomija temeljena na znanju, suradnja i konkurencija istovremeno - socijalni: globalizacija i lokalizacija - tehnološki: čista (zelena) tehnologija, ekologija, informatizacija • Mogućnost prekogranične suradnje • Koridor Vc	• Druge sredine se razvijaju brže – Osijek gubi privlačnost za življenje i poslovanje • Pooštravanje konkurencije na inozemnim tržištima, posebno u segmentu proizvoda niže tehnološke razine • Vrijeme za promjene se skraćuje

Izvor: Studija „Strategija razvoja grada Osijeka od industrijskog do inteligentnog grada 2014-2020", Službeni glasnik grada Osijeka br.2 od 13.veljače 2015.

Neophodno je dobro određivanje vremenske dimenzije ciljeva i aktivnosti, jer se u protivnom očekivane promjene neće i ne mogu dogoditi. Nedostatak povezanosti i istovremenosti umanjuje efekte u ostvarivanju postavljenih ciljeva, te brojne slabosti mogu i dalje ostati aktualne. To je i utvrđenom provedenom analizom ostvarenih ciljeva u okviru Strategije razvoja gospodarstva Grada Osijeka 2007.-2015.

SWOT analiza daje dobru podlogu za utvrđivanje strateškog odlučivanja, pri čemu se prate kriteriji efikasnosti: snage koristiti za „hvatanje" prilika (strateška aktivnost najvišeg prioriteta), na slabosti djelovati kako bi se eliminirale i/ili pretvorile u snage, a prema prijetnjama se odnositi kao izazovima. Sama analiza neće dati odgovore na sva pitanja, no uveliko može pomoći pri strateškom razvoju grada Osijeka.

Slijedom navedenog definirani su vizija i ciljevi razvoja Grada Osijeka za razdoblje 2014.-2020. godine, koje je također i plansko ali i financijsko razdoblje za upravljanje razvojem u EU.

5. STRATEGIJA RAZVOJA GRADA OSIJEKA

5.1. Strateška promišljanja

U kontekstu Hrvatske kao članice Europske unije Grad Osijek donosi studiju „Strateški razvoj Grada Osijeka: od industrijskog do inteligentnog grada, 2014.-2020." (Izvor: https://www.osijek.hr/wp-content/uploads/2017/07/57-konacni-prijedlog-strategije-akt-1.pdf , pristupljeno 16.06.2019.) , koja je usklađena sa strateškim dokumentom „Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast EUROPA 2020."

(Izvor:https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//00%20Foto%20mobitel/Europski%20semestar/Dokumenti%20i%20publikacije//Brošura%20Europa%202020%20(EK%202014).pdf , pristupljeno 16.06.2019.)

5.1.1. EUROPA 2020

Europa 2020 je strateški dokument prihvaćen 2010. godine kojim EU želi ostvariti harmoniziranu aktivnost među članicama EU za izlazak iz krize i kreiranje uvjeta za konkurentsko gospodarstvo s višom razinom zaposlenosti.

Suština EU 2020 strategije ostvarivanje rasta se temelji na 3 dimenzije:

- Pametan rast podrazumijeva razvoj ekonomije utemeljene na znanju i inovaciji.
- Održiv rast podrazumijeva promicanje ekonomije koja učinkovitije iskorištava resurse, koja je zelenija i konkurentnija.
- Uključiv rast podrazumijeva njegovanje ekonomije s visokom stopom zaposlenosti koja donosi društvenu i teritorijalnu povezanost.

Ciljevi na koje se fokusira strategija razvoja EU „Europe 2020" su:

- 75 % populacije u dobi između 20- 64 godina trebalo bi biti zaposleno.
- 3 % BDP-a EU treba investirati u istraživanje i razvoj.
- Treba ispuniti klimatsko-energetske ciljeve „20/20/20" (uključujući i povećanje do 30% smanjenja emisije ukoliko okolnosti dozvoljavaju).

- Postotak osoba koje rano napuste školovanje trebao bi biti ispod 10 %, a najmanje 40% mlađe generacije trebalo bi završiti tercijarni stupanj obrazovanja.
- 20 milijuna manje ljudi trebalo bi biti u opasnosti od siromaštva.

Europska komisija predlaže da ciljevi strategije EUROPA 2020. budu pretvoreni u nacionalne ciljeve i putanje.

5.2. Vizija Grada Osijeka

Strategijom je predviđeno da će Grad Osijek do 2020. godine ostvariti uvjete za uključivanje u forum inteligentnih gradova (Izvor: http://www.intelligentcommunity.org, pristupljeno 16.06.2019.), s obzirom na postignuća u korištenju informacijske i komunikacijske tehnologije temeljene na širokopojasnim uslugama, povećanju obrazovne razine stanovnika, povećanju konkurentnosti gospodarstva kroz inovacije, postignuća u digitalnoj demokraciji i kvaliteti života za sve građane.

Osijek – grad zadovoljnih ljudi u kojem je ugodno živjeti i koji svoje potencijale ostvaruje u uvjetima održivog razvoja i društvene pravednosti, gospodarski razvijeno, sveučilišno i kulturno snažno središte Osječko-baranjske županije i istočne Hrvatske koji je integriran u suvremene europske trendove.

5.3. Misija Grada Osijeka

Misija Grada Osijeka je učinkovito i odgovorno upravljanje javnim poslovima efikasnim i transparentnim radom gradske uprave u skladu sa interesima i potrebama svojih građana i osiguranje uvjeta za kontinuiran gospodarski i društveni razvitak Grada promičući dobro gospodarenje, poduzetništvo, konkurentnost i inovacije. Razviti Osijek kao europsku metropolu sa utjecajem na cjelokupnu makroregiju gdje pripada geografski, te sa kvalitetom modernog života ugrađenog u kulturu Istočne (Panonske) Hrvatske.

Misija Gradskog vijeća, Gradonačelnika i njegovog tima, te profesionalne strukture gradske uprave je zajedničko djelovanje sa ostalim sudionicima modela društvene odgovornosti za razvoj sveučilištem, poslovnim sektorom i civilnim društvom radi kreiranja i implementacije strategija za transformaciju vizije u stvarnost.

5.4. Vrijednosti Grada Osijeka

U ostvarivanju vizije, Grad Osijek će sa svojim izabranim vodstvom i profesionalnom gradskom upravom djelovati u okviru sljedećih vrijednosti:

• Osobno poštenje koje se temelji na najvišim standardima etičnosti, profesionalizma i transparentnosti.

• Odgovornost prema zajednici kroz transparentno kontinuirano praćenje i vrednovanje svih aktivnosti, djelotvorno reagiranje na promjene u potrebama članova zajednice.

• Suradnja je neophodna, te je potrebno razviti kulturu promjenjivog umrežavanja, ovisno o projektnim zadacima, ali i stalnu suradnju na strateškoj razini, posebno između aktera Quadruple Helix modela (lokalna samouprava, sveučilište, poslovni sektor i civilno društvo).

• Poduzetno ponašanje (proaktivnost u djelovanju, inovativnost u traženju rješenja za izazove razvoja Grada Osijeka, odgovornost za odluke) je pretpostavka izgradnje potrebne energije za ostvarenje ambiciozne vizije o izgradnje Osijeka kao inteligentnog grada do 2020. godine.

• Izvrsnost u služenju zajednici, pri čemu voditi računa o inovativnim rješenjima u traženju kako s ograničenim resursima učiniti više.

5.5. Ciljevi Grada Osijeka

Ciljevi daju putokaz strateškog djelovanja kako želimo izgraditi održiv grad u okviru sljedećih međusobno povezanih odrednica o kojima ovisi tranzicija Osijeka iz industrijskog u inteligentni grad:

Slika 3: Strateški ciljevi razvoja Grada Osijeka

Izvor: „Strategija razvoja grada Osijeka od industrijskog do inteligentnog grada 2014-2020"

5.5.1. Učiti zajedno

5.5.1.1. Grad znanja

Cilj 1: Ostvariti međunarodnu prepoznatljivost istraživačkih i obrazovnih kapaciteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku kao neophodnih sastavnica razvoja Grada Osijeka i istočne Hrvatske, profilirati osječko sveučilište kao centar izvrsnosti u znanjima iz područja proizvodnje hrane, energije, građevinarstva, zdravstva, poduzetništva i kreativne industrije

Cilj 2: Postati grad rasta i prilika

Stvaranje Osijeka kao grada znanja moguće je profiliranjem osječkog sveučilišta kao centra izvrsnosti u znanjima iz područja proizvodnje hrane, energije, građevinarstva, zdravstva, poduzetništva i kreativne industrije. Da bi se to realiziralo, partnerstva između sveučilišta, poslovnog sektora i lokalne uprave, trebaju stvoriti podršku u razvoju financijskih i organizacijskih modela, koji trebaju omogućiti prepoznavanje potreba za novim obrazovnim sadržajima i istraživačkim temama.

Grad rasta i prilika bi mogao postati: pojednostavljenjem i pojeftinjenjem administrativnih procedura, investiranjem u stratešku infrastrukturu, sređivanjem zemljišnih evidencija, investiranjem u energetske kapacitete, investiranjem u gospodarenjem otpadom, te jačanjem obrazovne industrije.

5.5.1.2. Virtualni grad

Cilj 3: Postati e-grad prepoznatljiv po razvoju usluga temeljenih na kapacitetima širokopojasne mreže

Osijek ima elemente infrastrukture za virtualni svijet, a prepoznatljiv kao e-grad može postati investiranjem u znanje kao informacijska i komunikacijska tehnologija može kreirati nove poslove, te pokrenuti javno privatna partnerstva.

5.5.2. Raditi zajedno

5.5.2.1. Poduzetnički grad

Cilj 4: U strukturi prerađivačke industrije povećati učešće proizvoda visoke tehnološke intenzivnosti

Cilj 5: Povećati broj poduzetničkih pothvata

Cilj 6: Povećati broj rastućih poduzeća

Osiguravanjem suradnje poslovnog sektora i istraživačkih industrija u razvoju novih proizvoda povećat će se učešće proizvoda visoke tehnološke intenzivnosti.

Fokusiranjem i suradničkim angažiranjem potpornih institucija i stvaranjem pretpostavaka za izgradnju malih obrtnih centara povećat će se broj poduzetničkih pothvata. Povećanje broja rastućih poduzeća može se ostvariti kroz javno-privatno partnerstvo i u suradnji potpornih institucija razviti edukativni i savjetodavni program.

5.5.2.2. Inteligentni grad

Cilj 7: Osposobiti grad za digitalnu demokraciju

Promoviranjem uključenost građana o svim problemima grada, kako bi promjene bile izbor i odgovornost svih stanovnika Osijeka.

5.5.3. Živjeti zajedno

5.5.3.1. Atraktivan grad za življenje

Cilj 8: Osnažiti atraktivnost Osijeka za stan0vnike i posjetitelje, posebno za mlade, eksperte u IT, zdravstvu, obrazovanju i kreativnim industrijama

Da bi Osijek bio atraktivan za življenje treba nastaviti s poboljšanjem izgleda grada, planirati vraćanje života u centar grada, stvoriti uvjete za razvoj kreativnih industrija, učiniti Zoološki vrt multifunkcionalnim centrom, te raditi na povezivanju različitih kapaciteta i znanja u cilju razvoja zdravstvenog turizma.

5.5.3.2. Grad mladih

Cilj 9: Osnažiti atraktivnost Osijeka za mlade

Atraktivnosti Osijeka za mlade se mogu osnažiti osiguravanjem smještajnih kapaciteta za studente, kroz javno-privatno partnerstvo osigurati mogućnost rješavanja stambenog pitanja mladima, te organizirati turističke atrakcije za mlade turiste.

5.6. Pretpostavke za ostvarenje vizije, ciljeva i aktivnosti

Ostvarenje zadanih ciljeva i vizije grada Osijeka kao inteligentnog grada, moguće je samo uz disciplinirano djelovanje svih sudionika koji sudjeluju u tom procesu: : lokalne samouprave, poslovne i akademske zajednice Osijeka, civilnog društva.

Strategijom razvoja Grada Osijeka od industrijskog do inteligentnog grada 2014.-2020. , preporučeno je slijedeće:

- intenzivirati aktivnosti na završavanju procesa potpune pokrivenosti Osijeka širokopojasnom infrastrukturom, te osposobljavanje za razvoj proizvoda koji korištenje takvog kapaciteta omogućava
- Razviti model partnerskog djelovanja Grada Osijeka, Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, poslovnog sektora i civilnog društva u realizaciji strateškog dokumenta
- Osigurati stručnu pomoć u procesima zaštite intelektualnog vlasništva inovacija u malim i srednjim poduzećima, podržati inkubaciju inovativnih poduzeća i formirati rizični fond za financiranje inovativnih pothvata
- stvaranjem digitalne demokracije omogućiti građanima sudjelovanje u oblikovanju politika, programa i odluka Gradskog vijeća Grada Osijeka putem portala grada Osijeka
- osnovati Savjetodavni odbor za praćenje implementacije Strategije
- napraviti ekspertnu analizu raspoložive informacijske osnovice, radi praćenja i mjerenja razvoja gradova i utvrđivanja indeksa sreće
- osnivanje male organizacijske jedinice za jačanje kapaciteta grada Osijeka za implementaciju strateških odrednica i praćenja ostvarenja
- temeljna promjena imidža grada, izgraditi posebnu branding strategiju koja će stimulirati ekonomski rast grada.

5.6.1. Rizici u ostvarivanju preporuka

Rizici u ostvarenju vizije su:

- nesposobnost stvaranja pozitivne energije (nedostatak liderstva za vođenje pozitivnih promjena)
- strah od promjene
- neznanje kako primijeniti strategiju
- nesposobnost umrežavanja svih odgovornih i zainteresiranih

Najveći rizik je nedostatak liderskog kapaciteta za vođenje pozitivnih promjena , jer vizija tranzicije od industrijskog u inteligentni grad znači ogromnu promjenu koja zahtijeva predanost, znanje i strpljenje.

Nevoljnost na promjenu u lokalnoj samoupravi, poslovnom sektoru, civilnom društvu i akademskoj zajednici, politizacija umjesto profesionalizacije i nerazumijevanje kako ostvariti suradnju s ostalim partnerima. U poslovnom sektoru neprepoznavanje potrebe suradnje s ostalim partnerima ali i unutar poslovnog sektora, a u akademskoj zajednici nedovoljan kapacitet za suradnju s gospodarstvom i lokalnom samoupravom za inovativne promjene i razvoj gospodarstva temeljenog na znanju.

Neznanje kako primijeniti strategiju se može nadvladati edukacijom svih sudionika, ali prvenstveno izabranih predstavnika lokalne samouprave i svih zaposlenih u lokalnoj samoupravi, i to naročito za implementaciju onog dijela strategije koji se odnosi na funkcioniranje Osijeka – inteligentnog grada.

Rizici mogu biti znatno smanjeni ako svi sudionici harmonizirano djeluju povezujući principe supsidijarnosti i principe samoučećih organizacija. Na taj način će se razviti kapacitet rješavanja problema na novoj razini, što je neophodni uvjet jer se problemi nikada ne mogu rješavati na istoj razini razmišljanja koja ih je kreirala. U tom slučaju će se politikom dodane vrijednosti i umrežavanjem kapitalizirati dosadašnji projekti (Strategija grada Osijeka 2014.-2020. str. 46-47)

6. ZAKLJUČAK

Povoljan geostrateški položaj grada Osijeka umnogome određuje činjenica da se na udaljenosti od 280 kn, nalazi niz regionalnih središta i čak četiri glavna grada: Zagreb, Sarajevo, Budimpešta i Beograd. Povrh toga Osijek je važno sjecište plovnih, cestovnih, željezničkih i zračnih pravaca što povezuju Europu s hrvatskim lukama na Jadranskom moru i balkanskim zemljama, a zatim s bliskim istokom, Azijom i ostatkom svijeta.

Izvrsna prometna infrastruktura jedna je od najvažnijih komparativnih prednosti u odnosu na gradove iz šireg srednjoeuropskog okružja.

Strategija razvoja Grada Osijeka od industrijskog do inteligentnog grada 2014.-2020., je vrlo opširno i kompleksno napravljen projekt, sa zadaćom da donese boljitak lokalnom stanovništvu na administrativnom području Grada Osijeka.

Budućnost svakog grada presudno ovisi o znanju i obrazovanju stanovništva. U tom pogledu Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku s oko 18000 studenata stvara dobar temelj za znanstveni, gospodarski i svekoliko razvoj grada kao važnog regionalnog središta.

Na području Osječko – baranjske županije do sada je od strane Europske komisije i drugih međunarodnih fondova odobreno 1345 projekt ukupne vrijednosti 886.143.516,31 € (od toga 867 projekata ukupne vrijednosti 599.756.991,43 € iz programskog razdoblja 2014.-2020. Na području grada Osijeka za 2019. godinu iz EU fondova je osigurano 116 mil. kn za nove investicije.

Sukladno navedenom može se zaključiti da Grad Osijek radi na konstantnom razvoju Osijeka kao inteligentnog grada i na poboljšanju same infrastrukture grada. Grad isto tako dobro koristi sredstva iz europskih strukturnih fondova što dovodi do povećanja proračuna ali i podizanja kvalitete života za građane Osijeka.

LITERATURA

Buble, M. (2006.): Osnove menadžmenta, Sinergija, Zagreb

Buble, M. i dr. (2005.): Strateški menadžment, Sinergija, Zagreb

Đokić, I. i dr. (2010.): Strateški programi lokalnog razvoja – Hrvatska iskustva, Ekonomski institut Zagreb

Web izvori:

Brošura: EUROPA 2020.: https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//00%20Foto%20mobitel/Europski%20semestar/Dokumenti%20i%20publikacije//Brošura%20Europa%202020%20(EK%202014).pdf

Črnac Rocco i dr. : Upravljanje lokalnim Ekonomskim razvojem – primjer općina Bale http://www.efos.unios.hr/lokalni-ekonomski-razvitak/wp-content/uploads/sites/453/2013/04/LER_opcina_BALE.pdf

Grad Osijek: https://www.osijek.hr/

Studija „Strategija razvoja grada Osijeka od industrijskog do inteligentnog grada 2014-2020", Službeni glasnik grada Osijeka br.2 od 13.veljače 2015. https://www.osijek.hr/wp-content/uploads/2017/07/57-konacni-prijedlog-strategije-akt-1.pdf

Udruga općina u republici Hrvatskoj : https://www.udruga-opcina.hr/hr/o-nama/lokalna-samouprava-u-rh-73

Osječko-baranjska županija: www.obz.hr

Hrvatska obrtnička komora: https://www.hok.hr/statistika/obrtnistvo_u_brojkama

Slobodna zona Osijek: www.szo.hr

Izvješće o nezaposlenosti i zapošljavanju u 2018. godini na području osječko-baranjske županije: www.obz.hr/hr/images/-Zupanijska_skupstina/2019/19_sjednica/16_izvjesce_o_nezaposlenosti_i_zaposljavanju_u_2018_na_podrucju_obz.pdf

POPIS TABLICA

Tablica 1. Opći podaci o Gradu Osijeku..... 12

Tablica 2. Procjena stanovništva prema spolu, po gradu/općinama 14

Tablica 3. SWOT analiza razvojnih mogućnosti grada Osijeka 20

POPIS SLIKA

Slika 1. SWOT analiza za formiranje strategije 4

Slika 2. Međusobna povezanost misije, vizije, ciljeva i strategije 5

Slika 3. Strateški ciljevi razvoja Grada Osijeka 26